

описивати, јер је то Пач већ учинио. Морамо само нагласити да камен није ни одкуда донесен — претпоставка коју Пач није искључивао, — него да се овде налазио још пре него што је црква сазидана. О томе сведоче они други римски надгробни споменици који се налазе јужно од цркве и има их приличан број, а које Пач, свакако, није видео.

Остаје још питање датације. Судећи по облику слова О, Пач је датирао натпис у VII или VIII век. Исто тако по облику писмена, Булић је приватно саопштио К. Јиречку да натпис није старији од VII ни млађи од X века, на основу чега је Јиречек узео да је натпис из IX—X века¹. Кад се узме у обзир место где се црква налази и време кад је код нас хришћанство дефинитивно примљено, онда се Јиречекова датација може најпре примити.

Закључци који би се дали извести и из ово мало података о цркви у Дренови, бројни су. — Један споменик из доба наших првих владара, с латинским натписом, у овако забитом крају и на месту где је било римске културе, — такав споменик не срета се код нас често. Али би ти закључци добили свој пуни значај истом онда кад би се знала основа цркве и нашли се на терену и други објекти осим ових који се виде на земљи. За то су нужна ископавања, која би свакако и што пре требало предузети, тим више што она не би стала ни много труда ни много трошка. Споменици из преднемањинског времена испитани су тако мало и они су тако важни да црква у Дренови заслужује највећу пажњу.

Милан Кашанин.

ЗАПИСИ У МАРКОВОМ МАНАСТИРУ

Ктиторске записе у Марковом Манастиру објавио је Панта Срећковић у својим *Путничким сликама* (Гласник XLVI, 1878, 220—221). О њима је изрекао свој суд Иларијон Руварац, увршћујући их међу измишљене Милојевићеве записе (Гласник X, 1881, 39). Срећковића је узео у одбрану И. Јастребов (Гласник LVII, 1884, 68—71). По Јастребову записи постоје; Срећковић их је прилично добро и верно саопштио. Јастребовљево читање записа унето је у Стојанићеву збирку *Старих српских записа и натписа* (I, 1902, 58. бр. 187 и 188). Записа данас нема. Они су морали бити уништени пре 1898 год., јер их те године не налази Миљков Извѣст. руск. арх. инст. IV — 1, 1898, 135). Г. Лаза Мирковић у историском делу монографије о Марковом Манастиру не прихвата Руварчево мишљење, већ на основу Јастребовљевих сведочанстава поклања пуну веру П. Срећковићу (Мирковић-Татић, *Марков Манастир*, Нови Сад 1925, стр. 2—3).

Питање решава у корист П. Срећковића и једна летописна белешка, коју је превидео Г. Мирковић. Она се налази у *Остојићевом летопису*, и гласи: Вѣ лѣто благовѣрнаго цара Стефана краљ Воукашинъ и сынове его Марко и Андреа и Иванишь и Дмитаръ начеше здати цркѣвоѣ свѣтаго моученика Димитріа зовоміи Марковъ монастырь (Споменик III, 1890, 157). Очевидно је да ова белешка води порекло из записа у Марковом манастиру. Дакле, много пре непоузданог П. Срећковића летописац је прочитао записе и из њих извадио извод у виду летописне белешке. Тиме се још потврђује и мишљење Љ. Ковачевића, да су записи по црквама служили као извор нашим летописцима (Глас 58, 1900, 51).

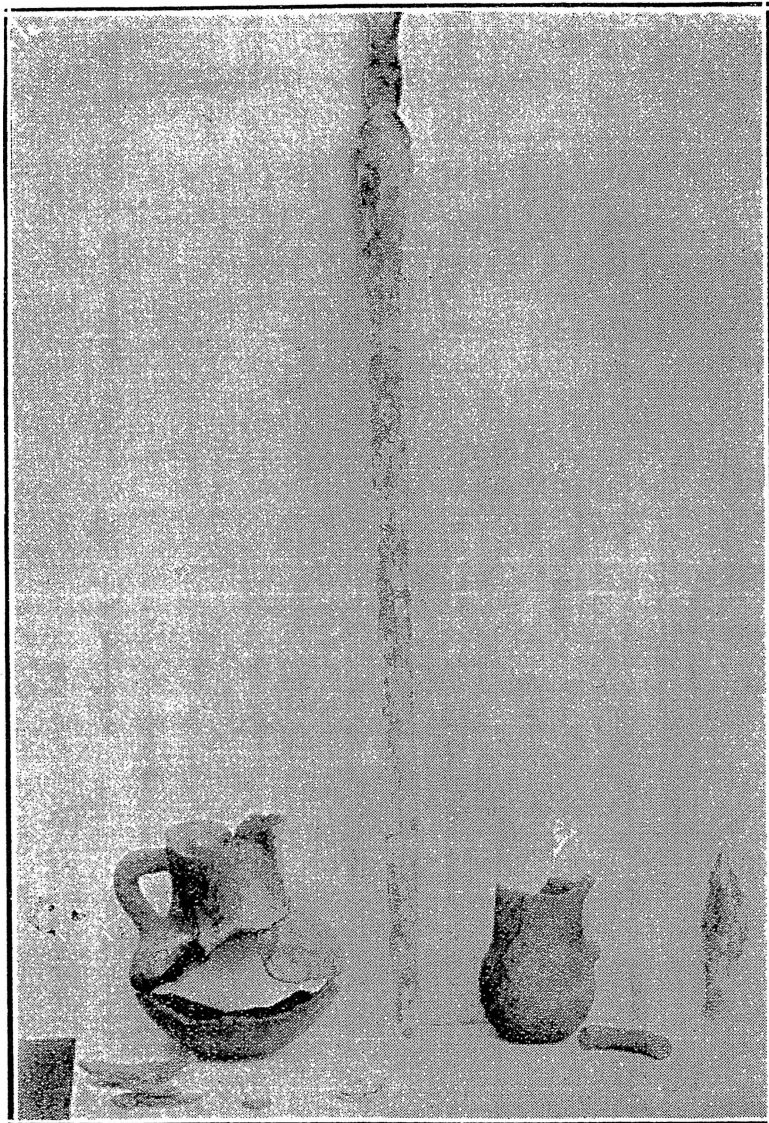
Ђорђе Сп. Радојичић.

ПРЕИСТОРИЈСКИ ГРОВОВИ КОД ПРИЛЕПА.

Према одлуци Мидистарства Просвете, почето је у пролеће прошле године са зидањем зграде за вежбаоницу Учитељске Школе у Прилепу. За зграду је изабрано земљиште на источном периферном делу вароши, око педесет метара далеко од друма Прилеп-Градско. У половини јуна, приликом копања рова за темељ, на дубини од 1,50 м., почеле су се појављивати дугачке гранитне плоче, вештачки

¹ К. Јиречек, *Историја Срба*, I, стр. 126.

тесане. Пажљивим откопавањем видело се да су то гробови, састављени од по четири плоче, дужине 1,50, а ширине око 0,60 м. Са доње стране је земља, а за покров је употребљена једноставна гранитна плоча око 0,10 м. дебљине, која потпуно покрива гроб. Нађена су свега четири гроба (у самоме рову, даље откопавање није вршено), али су могла бити отворена само три, а четврти, који је под углом секао ров, и за једну трећину своје дужине вирио на поље, није се могао отворити без бојазни да се ров не сруши. Из истог разлога за чишћење земље из рова није могло бити употребљено испирање водом, што би било најбоље, већ је глина, која је потпуно испуњавала гробове, скидана са ножем и малим мотикама, те су тиме и нађени предмети доста оштећени.

У свима гробовима без разлике није нађено никаква трага од костију, већ само понешто угља јако измешаног са земљом, што доводи на мисао о спаљивању мртваца. Поред тога, у првоме гробу нађено је једно бакарно копље и један суд од печене глине, црвене боје (на приложеној слици са десна гледајући). У другоме гробу нађен је један дворезни бакарни мач, дужине 0,75 см.,

са дршком такође од бакра. Израда је врло солидна: средина је најдебља, па се, идући на обе стране ка оштрицама, постепено тањи. У пркос јакој оксидацији, која је нарочито оштетила оштрице, мач и данас представља употребљиво оружје. Поред мача, у истоме гробу, такође је нађен један теракотни судић, знатно већи од првога, а при том црне боје. У трећем гробу нађена је једна фибула; од оружја и посуђа нема ни трага. Поред овога, у сваком гробу нађени су ситнији комади од бакра, разнога облика, али оксидацијом толико су упропашћени да је немогуће реконструисати њихов првобитни облик нити одредити њихову намену.

Судећи по свему овде је једно велико налазиште преисторијских гробова, које би се без великих тежкоћа и жртава новчаних могло открити, пошто је сразмерно плитко и покривено једино песковитом глином. Рад на овоме био би у толико интересантнији што је то, у колико ми је познато, први случај оваквога откривања у овим крајевима.

Нађени предмети чувају се у Прилепској Учитељској Школи.

Милован Кокић.